

УДК 34:330.341

DOI <https://doi.org/10.32689/2522-4603.2024.3.5>**Галина КРИШТАЛЬ**

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, банківської та страхової справи Навчально-наукового інституту управління, економіки та бізнесу, ПрАТ «ВНЗ Міжрегіональна Академія управління персоналом»

ORCID: 0000-0003-3420-6253

**Ірина БРЮХОВЕЦЬКА**

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Навчально-наукового інституту управління, економіки та бізнесу, ПрАТ «ВНЗ Міжрегіональна Академія управління персоналом»

ORCID: 0000-0002-1469-1485

**Святослав ХІМІЧ**

PhD, доцент кафедри фінансів, банківської та страхової справи Навчально-наукового інституту управління, економіки та бізнесу, ПрАТ «ВНЗ Міжрегіональна Академія управління персоналом»

ORCID: 0009-0000-8811-8801

**Андрій КАСАДЖИК**

аспірант Навчально-наукового інституту управління, економіки та бізнесу, ПрАТ «ВНЗ Міжрегіональна Академія управління персоналом»

ORCID: 0009-0005-0078-8955

## ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ

*У статті розглянуто правові аспекти регулювання інноваційної діяльності енергетичної галузі України. Визначено, що забезпечення правового регулювання надасть можливість для створення сприятливих умов розвитку та впровадження інновацій в частині: розробки і впровадження нормативно-правових актів, фінансової підтримки інноваційних проектів, спрощення процедур ліцензування і сертифікації, сприяння співпраці між науковими установами та бізнесом та розвиток інфраструктури для інновацій*

*Мета роботи є глибокий аналіз функцій органів влади, що сприяють розвитку та впровадженню інноваційних технологій у енергетичній галузі України.*

*Наукова новизна. Розглянуто та систематизовано повноваження Національного агентства України з питань забезпечення ефективного використання енергетичних ресурсів, які полягають в наступному: отримання інформації, залучення спеціалістів, скликання нарад, представництво України на міжнародному рівні. Зазначено завдання та функції, які виконує Національне агентство України з питань забезпечення ефективного використання енергетичних ресурсів, полягають у наступному: формування державної політики, участь у розробці державних програм, схвалення нормативних актів, розробка та контроль програм, паливно-енергетичні баланси, закупівлі для державних потреб, моніторинг і контроль, державна експертиза, норми і стандарти, наукові дослідження, інвестиційна політика, альтернативні види пального, моніторинг фінансованих проектів, управління державним майном, когенераційні установки, державна таємниця, співробітництво з ЄС, інформаційна діяльність, енергетичний аудит, кіотський протокол, енергетичне маркування, цінова і тарифна політика.*

*Методи та методологія. У процесі дослідження застосовувалися різноманітні методологічні підходи, включаючи аналіз і синтез, історичне та логічне моделювання.*

*Результати. У запропонованій статті особливу увагу приділено аналізу аспектів функціонування органів влади, що сприяють розвитку та впровадженню інноваційних технологій у енергетичній галузі України.*

*Висновки. Роль повноважень Державної інспекції з енергозбереження у контексті НАЕР є надзвичайно важливою для забезпечення енергетичної безпеки України, підвищення ефективності використання енергетичних ресурсів і реалізації національних цілей у сфері сталого розвитку. Авторами запропоновано внести відповідні доповнення до Положень про Національне агентство України з питань забезпечення ефективного використання енергетичних ресурсів та про Державну інспекцію з енергозбереження. Розширення спектру нормативно-правових актів підвищить ефективність управлінських рішень, оскільки це дозволить органам не лише регулювати, але й активно формувати практики енергозбереження, пропонуючи рекомендації та інструкції, які будуть легше впроваджувати на рівні підприємств та організацій.*

*Ключові слова:* інновації, правове регулювання, інноваційна діяльність, енергетична галузь, енергозбереження.

**Halyna Kryshtal, Iryna Briukhovetska, Sviatoslav Khimich, Andrii Kasadzhyk. LEGAL ASPECTS OF REGULATING INNOVATIVE ACTIVITIES IN UKRAINE'S ENERGY SECTOR**

*The article examines the legal aspects of regulating innovative activities in Ukraine's energy sector. It has been determined that ensuring legal regulation will create favorable conditions for the development and implementation of innovations in the following areas: the development and implementation of regulatory legal acts, financial support for innovative projects, simplification of licensing and certification procedures, fostering cooperation between scientific institutions and businesses, and the development of infrastructure for innovations.*

*Purpose.* The aim of the work is to deeply analyze the functions of government bodies that facilitate the development and implementation of innovative technologies in Ukraine's energy sector.

*Scientific novelty.* The powers of the National Agency of Ukraine for the Efficient Use of Energy Resources have been reviewed and systematized, which include the following: obtaining information, involving specialists, convening meetings, representing Ukraine at the international level. The tasks and functions performed by the National Agency of Ukraine for the Efficient Use of Energy Resources are specified as follows: formation of state policy, participation in the development of state programs, approval of normative acts, development and control of programs, fuel and energy balances, procurement for state needs, monitoring and control, state expertise, norms and standards, scientific research, investment policy, alternative fuels, monitoring funded projects, management of state property, cogeneration installations, state secrets, cooperation with the EU, information activities, energy audits, Kyoto Protocol, energy labeling, price and tariff policy.

*Methods and methodology.* Various methodological approaches were used in the research process, including analysis and synthesis, historical and logical modeling.

*Results.* The proposed article pays particular attention to the analysis of the functioning aspects of government bodies that facilitate the development and implementation of innovative technologies in Ukraine's energy sector.

*Conclusions.* The role of the State Energy Efficiency Inspection's powers in the context of the National Agency for the Efficient Use of Energy Resources (NAER) is extremely important for ensuring Ukraine's energy security, increasing the efficiency of energy resources use, and achieving national sustainable development goals. The authors propose to introduce relevant amendments to the Regulations on the National Agency of Ukraine for the Efficient Use of Energy Resources and the State Energy Efficiency Inspection. Expanding the scope of regulatory acts will enhance the effectiveness of management decisions, as it will allow the agencies not only to regulate but also to actively shape energy-saving practices by providing recommendations and instructions that will be easier to implement at the enterprise and organizational levels.

**Key words:** innovation, legal regulation, innovative activity, energy sector, energy saving.

**Постановка проблеми.** З переходом до ринкових принципів економіки стає нагальним розвиток інноваційних технологій. Україна, повинна розглядати науково-технічне забезпечення інновацій як один із стратегічних пріоритетів державної політики. Саме через впровадження інноваційних технологій наша держава може зміцнити свій суверенітет і зменшити залежність від зовнішніх джерел енергоресурсів.

Скорочення використання природного газу є однією з найгостріших проблем економіки України сьогодні. Це вимагає пошуку альтернативних джерел енергії та впровадження енергозберігаючих технологій. У цьому контексті енергетична та екологічна безпека країни потребують активізації роботи над вдосконаленням правового забезпечення впровадження інноваційних технологій.

Правове регулювання повинно створити сприятливі умови для розвитку та впровадження інновацій. Для цього необхідно:

1. Розробка і впровадження нормативно-правових актів: законодавство має стимулювати інвестиції у сферу інноваційних технологій, зокрема у виробництво біопалива. Необхідно створити комплексну правову базу, яка забезпечить захист інвестицій та сприятиме розвитку науково-дослідних робіт.

2. Фінансова підтримка інноваційних проєктів: держава повинна передбачити різно-

манітні механізми фінансової підтримки для підприємств, що займаються впровадженням інноваційних технологій. Це може включати гранти, пільгові кредити, субсидії та податкові пільги.

3. Спрощення процедур ліцензування і сертифікації: бюрократичні перепони часто стають на заваді швидкому впровадженню новітніх технологій. Спрощення процедур ліцензування та сертифікації нових продуктів і технологій дозволить значно прискорити їх впровадження на ринок.

4. Сприяння співпраці між науковими установами та бізнесом: необхідно створити ефективні механізми взаємодії між науково-дослідними інститутами та підприємствами. Це може включати спільні науково-дослідні програми, інноваційні кластери та технопарки.

5. Розвиток інфраструктури для інновацій: держава повинна інвестувати в створення сучасної інфраструктури, яка буде сприяти розвитку інноваційних технологій. Це включає створення лабораторій, дослідницьких центрів та технопарків.

Вдосконалення правового забезпечення та створення сприятливих умов для розвитку інноваційних технологій сприятиме не лише енергетичній незалежності України, але й підвищенню її економічної стійкості та конкурентоспроможності на міжнародній арені.

**Аналіз останніх досліджень та публікацій.** У вітчизняній науці тема інноваційної діяльності досліджувалася в роботах таких відомих вчених, як М.В. Зубець, С.О. Тивончук, С.А. Володін, Г.М. Калетник, М.Ф. Кулик, Т.І. Щедрина, В.І. Курило та інші. Їхні праці значно сприяли розвитку теоретичних і практичних аспектів інноваційної діяльності в Україні. Однак, для досягнення істотного прогресу необхідно зосередитися на вдосконаленні правової бази, яка буде підтримувати і стимулювати впровадження новітніх технологій у різних галузях економіки.

**Мета роботи.** Метою цієї статті є глибокий аналіз функцій органів влади, що сприяють розвитку та впровадженню інноваційних технологій у енергетичній галузі України. Дослідження покликане виявити ключові аспекти діяльності державних установ, які забезпечують правове, фінансове та організаційне підґрунтя для ефективного впровадження новітніх технологій у сфері енергетики.

**Виклад основного матеріалу.** Відповідно до чинного законодавства України, основною метою державної інноваційної політики є створення сприятливих соціально-економічних, організаційних і правових умов, які сприяють ефективному відтворенню, розвитку та використанню науково-технічного потенціалу країни. Це передбачає не лише підтримку наукових досліджень і розробок, але й активну інтеграцію інноваційних рішень у всі сфери економіки.

Серед ключових завдань такої політики є впровадження сучасних екологічно чистих технологій, які забезпечують безпеку для навколишнього середовища. Зростаюча увага до екологічних питань вимагає від держави не лише регуляції, а й стимулювання бізнесу до переходу на енерго- та ресурсозберігаючі технології. Це може включати надання субсидій, податкових пільг або фінансування інноваційних проектів, які відповідають принципам стійкого розвитку.

Крім того, важливим аспектом є розвиток нових видів конкурентоспроможної продукції. Це не лише стимулює внутрішнє виробництво, але й підвищує експортний потенціал України. Створення нових продуктів і послуг, які відповідають міжнародним стандартам якості, допоможе Україні зайняти гідне місце на світовій арені.

Для реалізації цих цілей необхідна тісна співпраця між державними органами, науковими установами і бізнесом. Інтеграція знань і технологій з різних секторів економіки дозволить максимально використати потен-

ціал, який має країна. Важливо також забезпечити належний рівень освіти та підготовки кадрів, які будуть здатні впроваджувати інноваційні рішення та адаптуватися до змінюваних умов ринку.

Отже, реалізація державної інноваційної політики є необхідною умовою для досягнення стійкого розвитку України, підвищення її економічної конкурентоспроможності та поліпшення якості життя громадян [8].

Закон України «Про інноваційну діяльність» від 16 січня 2003 року визначає інновації як новостворені або вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукцію чи послуги [8]. Також під це визначення підпадають організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного чи іншого характеру, які значно покращують структуру та якість виробництва або соціальної сфери. Відповідно до цього закону, інноваційним визнається продукт, який є втіленням об'єкта інтелектуальної власності, захищеного державними охоронними документами (патентами, свідоцтвами) або ліцензіями, отриманими від власників цих об'єктів. Такий продукт повинен підвищувати науково-технічний і технологічний рівень країни, бути виробленим в Україні вперше або мати суттєві переваги у порівнянні з аналогічними продуктами, представленими на ринку.

Прикладом інноваційного продукту може слугувати біопаливо. Незважаючи на те, що біопаливо було розроблено ще в 1853 році у Великобританії, а перший двигун, який працював на ньому, був створений у 1900 році в Німеччині, його вартість тоді була значно вищою за звичайне дизельне паливо через технологічні обмеження того часу. Однак, сучасні технології дозволяють виробляти біопаливо більш ефективно та економічно доцільно.

Сучасне біопаливо може стати важливим елементом переходу до більш екологічно чистих видів енергії. Його використання допомагає знизити викиди парникових газів, зменшити залежність від викопного палива та сприяти сталому розвитку енергетичної галузі. Застосування біопалива в транспортній і промисловій сферах дозволяє не лише зберігати навколишнє середовище, але й стимулювати розвиток аграрного сектору, оскільки виробництво біопалива часто пов'язане з використанням відходів сільського господарства [7].

Отже, біопаливо є яскравим прикладом інноваційного продукту, який має значний потенціал для підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Воно втілює в собі принципи стійкого розвитку, поєд-

нуючи екологічну безпеку з економічною вигодою. Впровадження таких інноваційних продуктів сприяє зростанню науково-технічного потенціалу України та її інтеграції у світову економіку [1].

В Україні за реалізацію державної політики у сфері ефективного використання енергетичних ресурсів та енергозбереження відповідає спеціально уповноважений орган центральної виконавчої влади – Національне агентство України з питань забезпечення ефективного використання енергетичних ресурсів (НАЕР). Цей орган відіграє ключову роль у впровадженні заходів, спрямованих на раціональне використання енергетичних ресурсів і підвищення енергоефективності в країні.

НАЕР здійснює свою діяльність на основі Конституції України, законів України, постанов Верховної Ради України, указів Президента України, актів Кабінету Міністрів України та власного положення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 3 квітня 2006 року № 412. Це положення визначає основні завдання, функції та повноваження агентства, що дозволяє йому ефективно виконувати свої обов'язки.

Основними завданнями НАЕР є розробка та реалізація державних програм у сфері енергоефективності, впровадження нових технологій енергозбереження, моніторинг споживання енергії та аналіз ефективності її використання. Агентство також займається організацією навчальних програм і тренінгів для підвищення кваліфікації фахівців у галузі енергозбереження, а також проводить інформаційні кампанії з метою підвищення обізнаності населення щодо важливості раціонального використання енергетичних ресурсів [5].

Крім того, НАЕР активно співпрацює з міжнародними організаціями та партнерами для впровадження передового досвіду та новітніх технологій у сфері енергоефективності. Це включає участь у спільних проєктах, обмін інформацією та технологіями, а також залучення інвестицій у розвиток енергозберігаючих технологій.

Завдяки зусиллям НАЕР, в Україні розробляються і впроваджуються стандарти енергоефективності для різних секторів економіки, включаючи промисловість, транспорт, житлово-комунальне господарство та аграрний сектор. Ці стандарти спрямовані на зниження енергоспоживання, скорочення викидів парникових газів та підвищення загальної енергетичної безпеки країни [2].

Національне агентство України з питань забезпечення ефективного використання енергетичних ресурсів (НАЕР) наділене

рядом повноважень, які дозволяють йому ефективно виконувати свої завдання. Серед основних прав агентства можна виділити кілька ключових аспектів:

1. Отримання інформації: НАЕР має право у визначеному законодавством порядку отримувати інформацію від органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій. Це право є важливим, оскільки забезпечує агентство необхідними даними для здійснення аналізу, моніторингу та розробки стратегій у сфері енергетичних ресурсів.

2. Залучення спеціалістів: Агентство може залучати фахівців з різних організацій для обговорення питань, що стосуються його компетенції. Це дозволяє забезпечити міждисциплінарний підхід до вирішення проблем у сфері енергоефективності, адже для розробки та реалізації комплексних рішень необхідні знання та досвід різних експертів.

3. Скликання нарад: НАЕР має повноваження скликати наради для обговорення питань, що входять до його компетенції. Ці наради сприяють координації дій між різними державними органами, а також забезпечують платформу для обміну думками і досвідом серед фахівців.

4. Представництво України на міжнародному рівні: Агентство може представляти Кабінет Міністрів України в міжнародних організаціях та під час укладення міжнародних договорів. Це право є критично важливим для інтеграції України в міжнародну енергетичну політику, участі в глобальних ініціативах з енергоефективності та забезпечення країни міжнародними інвестиціями в енергетичний сектор.

Таким чином, повноваження НАЕР дозволяють агентству не лише виконувати свої обов'язки, але й активно впливати на формування енергетичної політики України. Завдяки цим правам, агентство має можливість ефективно взаємодіяти з іншими органами влади та міжнародними партнерами, що є необхідним для реалізації стратегічних цілей у сфері енергоефективності та енергозбереження [3]. Важливо, щоб ці повноваження використовувалися максимально ефективно для досягнення стійкого розвитку, зниження енергоспоживання та покращення екологічної ситуації в країні [4].

Національне агентство України з питань забезпечення ефективного використання енергетичних ресурсів (НАЕР) виконує широкий спектр завдань, що є критично важливими для розвитку енергетичного сектору країни. Його функції охоплюють різні аспекти енергетичної політики, які спрямовані на під-

вищення ефективності використання ресурсів, впровадження нових технологій і забезпечення сталого розвитку.

1. Формування державної політики: НАЕР активно вносить пропозиції щодо створення єдиної державної політики в галузі енергетичних ресурсів та енергозбереження. Цей процес включає аналіз поточної ситуації, вивчення міжнародного досвіду та залучення експертів для розробки ефективних стратегій.

2. Участь у розробці державних програм: Агентство бере участь у підготовці проектів Державної програми економічного і соціального розвитку, а також Державного бюджету. Це дозволяє інтегрувати енергозберігаючі ініціативи в загальний економічний контекст, що є важливим для досягнення цілей сталого розвитку.

3. Схвалення нормативних актів: НАЕР погоджує проекти нормативно-правових актів, що стосуються його сфери діяльності. Це включає оцінку їх відповідності сучасним вимогам і забезпечення їхньої ефективності.

4. Розробка та контроль програм: Агентство розробляє державні цільові програми та контролює їх виконання. Це включає як національні, так і місцеві ініціативи, які сприяють впровадженню енергозберігаючих технологій.

5. Паливно-енергетичні баланси: Участь у розробці паливно-енергетичних балансів дозволяє агентству забезпечити раціональне використання енергетичних ресурсів на всіх рівнях – від державного до регіонального.

6. Закупівлі для державних потреб: НАЕР готує пропозиції щодо закупівель паливно-енергетичних ресурсів, що є важливим для забезпечення енергетичної безпеки держави.

7. Моніторинг і контроль: Агентство забезпечує створення системи моніторингу ефективності використання енергетичних ресурсів, що дозволяє виявляти проблеми та своєчасно реагувати на них.

8. Державна експертиза: Організація державної експертизи в сфері енергозбереження допомагає оцінювати проекти та ініціативи з точки зору їхньої ефективності та економічності.

9. Норми і стандарти: НАЕР розробляє державні норми, правила та стандарти, що регулюють ефективне використання енергетичних ресурсів, що є основою для забезпечення якісних показників у цій сфері.

10. Наукові дослідження: Як державний замовник, агентство ініціює науково-дослідні роботи, що сприяють розробці нових технологій та інновацій у сфері енергозбереження.

11. Інвестиційна політика: НАЕР бере участь у формуванні державної інвестиційної

політики, визначаючи пріоритети для інвестицій у проекти з енергозбереження.

12. Альтернативні види пального: Агентство підтверджує належність пального до альтернативних, що підтримує розвиток екологічно чистих джерел енергії.

13. Моніторинг фінансованих проектів: НАЕР погоджує та контролює реалізацію енергозберігаючих проектів, що фінансуються з державного бюджету, забезпечуючи їх ефективність.

14. Управління державним майном: Агентство здійснює функції управління майном державних підприємств у своїй сфері.

15. Когенераційні установки: Кваліфікація когенераційних установок є ще однією важливою функцією, що сприяє розвитку комбінованих технологій отримання енергії.

16. Державна таємниця: НАЕР контролює збереження державної таємниці в своїй діяльності, що важливо для забезпечення національної безпеки.

17. Співробітництво з ЄС: Участь у налагодженні співробітництва з Європейським Союзом сприяє адаптації національного законодавства до європейських стандартів.

18. Інформаційна діяльність: Агентство проводить інформаційні кампанії для популяризації переваг енергозбереження, що сприяє підвищенню обізнаності суспільства [8].

19. Енергетичний аудит: Запровадження єдиної системи енергетичного аудиту і менеджменту в Україні дозволяє більш системно підходити до енергозбереження.

20. Кіотський протокол: НАЕР погоджує проекти, що реалізуються відповідно до Кіотського протоколу, що є важливим кроком у боротьбі зі зміною клімату.

21. Енергетичне маркування: Функціонування системи енергетичного маркування побутового електрообладнання підвищує ефективність споживання енергії на рівні домогосподарств.

22. Цінова і тарифна політика: Агентство бере участь у реалізації державної цінової та тарифної політики, що є критично важливим для забезпечення доступності енергетичних ресурсів [6].

23. Інші повноваження: Додаткові повноваження, які агентство може реалізовувати відповідно до законодавства, сприяють гнучкості його діяльності в умовах динамічного розвитку енергетичного сектору [10].

Таким чином, НАЕР виконує багатогранні функції, які сприяють не лише підвищенню ефективності використання енергетичних ресурсів, але й забезпеченню сталого розвитку країни в цілому. Ці завдання є критично

важливими для досягнення енергетичної незалежності та екологічної безпеки України.

Отже, Національне агентство України з питань забезпечення ефективного використання енергетичних ресурсів відіграє важливу роль у формуванні та реалізації енергозберігаючої політики держави. Його діяльність спрямована на досягнення стійкого розвитку, підвищення енергетичної ефективності та забезпечення економічної і екологічної безпеки України.

Державна інспекція з енергозбереження, яка є структурним підрозділом Національного агентства України з питань забезпечення ефективного використання енергетичних ресурсів (НАЕР), виконує важливу роль у системі державного управління енергозбереженням. Цей урядовий орган відповідає за реалізацію державної політики в сфері енергетичних ресурсів, здійснюючи контроль і нагляд за їх використанням у всіх секторах економіки.

Основні завдання Державної інспекції з енергозбереження:

1. Реалізація державної політики: Інспекція бере активну участь у формуванні і реалізації державної політики в сфері енергозбереження. Це передбачає не лише контроль за виконанням чинного законодавства, але й участь у розробці нових ініціатив та стратегій.

2. Контроль і нагляд: Вона виконує контрольні-наглядові функції, які включають оцінку ефективності використання паливно-енергетичних ресурсів. Це важливий аспект, оскільки контроль за споживанням ресурсів допомагає запобігти їхньому нераціональному використанню та забезпечує економічну вигоду для підприємств.

3. Державна експертиза: Інспекція проводить державну експертизу проектів і заходів, що стосуються енергозбереження, видаючи висновки про їхню відповідність встановленим критеріям. Цей процес забезпечує впровадження тільки ефективних і перевірених рішень у сфері енергетики.

4. Регуляторні функції: Державна інспекція має повноваження щодо регулювання діяльності фізичних і юридичних осіб, що працюють у галузі енергозбереження, включаючи видачу дозволів і ліцензій. Це сприяє забезпеченню високих стандартів у виконанні енергозберігаючих проектів.

5. Забезпечення дотримання законодавства: Інспекція контролює дотримання норм законодавства у сфері енергозбереження, аналізуючи практику його застосування і вносячи пропозиції щодо вдосконалення. Це допо-

магає адаптувати законодавство до сучасних умов і вимог ринку.

6. Сприяння раціональному використанню ресурсів: Інспекція активно працює над підвищенням ефективності використання електричної і теплової енергії, а також альтернативних джерел. Це особливо важливо в умовах глобальної кризи ресурсів і змін клімату.

7. Контроль обліку ресурсів: Вона здійснює контроль за станом обліку паливно-енергетичних ресурсів, дотриманням газоспоживальної дисципліни, а також впровадженням сучасних автоматизованих систем контролю. Це дозволяє знизити втрати енергії і підвищити ефективність її використання.

8. Методична допомога: Інспекція надає підприємствам методичну та організаційну підтримку з питань енергозбереження, що сприяє впровадженню нових технологій і практик.

9. Участь у технічних комісіях: Інспекція активно залучена до роботи комісій з прийняття в експлуатацію нових об'єктів і обладнання, що використовують паливно-енергетичні ресурси. Це забезпечує контроль за якістю та безпекою нових технологій.

10. Рекомендації та аналіз: Інспекція аналізує використання паливно-енергетичних ресурсів і видає рекомендації щодо пріоритетного фінансування енергозберігаючих заходів, що сприяє інвестиціям у цю сферу.

11. Впровадження енергозберігаючих технологій: Вона контролює виконання державних програм з енергозбереження і впровадження нових технологій, що дозволяє зменшити енергоємність виробництва.

Таким чином, Державна інспекція з енергозбереження виконує численні функції, які сприяють забезпеченню ефективності і раціональності використання енергетичних ресурсів в Україні. Її діяльність є ключовою для досягнення цілей з енергетичної незалежності, економічного зростання та екологічної стійкості.

Розглядаючи повноваження Національного агентства України з питань забезпечення ефективного використання енергетичних ресурсів (НАЕР) та його структурного підрозділу – Державної інспекції з енергозбереження, важливо відзначити, що інспекція виконує критично важливу роль у системі державного контролю за енергетичними ресурсами. Як частина НАЕР, ця інституція наділена функціями, що забезпечують виконання державної політики в сфері енергозбереження безпосередньо на місцях.

Державна інспекція не лише контролює, але й здійснює активний моніторинг ефективності використання паливно-енергетичних

ресурсів на підприємствах і в організаціях різних форм власності. Це передбачає не тільки перевірку відповідності енергозберігаючих заходів установленим стандартам, але й аналіз практики їх впровадження, що дозволяє виявляти проблеми та розробляти рекомендації для їх усунення.

Однією з основних функцій інспекції є виконання контрольно-наглядових завдань, що забезпечує дотримання норм законодавства у сфері енергозбереження. Це включає регулярні перевірки об'єктів, аналіз обліку паливно-енергетичних ресурсів та контроль за дотриманням енергетичної дисципліни. Такі заходи дозволяють не тільки запобігати нераціональному використанню ресурсів, але й сприяють розвитку відповідних практик на рівні підприємств.

Крім того, інспекція відіграє важливу роль у популяризації нових технологій та енергозберігаючих рішень, активно взаємодіючи з підприємствами і громадськістю. Ця діяльність спрямована на підвищення свідомості населення та бізнесу щодо важливості раціонального використання енергетичних ресурсів. Також, вона забезпечує методичну підтримку підприємствам у впровадженні інноваційних технологій.

Завдяки структурному підпорядкуванню НАЕР, Державна інспекція має доступ до актуальної інформації та ресурсів, що дозволяє ефективно виконувати свої функції. Спільна діяльність обох інституцій сприяє формуванню цілісної системи енергетичного управління, яка відповідає сучасним викликам та тенденціям.

Таким чином, роль Державної інспекції з енергозбереження у контексті НАЕР є надзвичайно важливою для забезпечення енергетичної безпеки України, підвищення ефективності використання енергетичних ресурсів і реалізації національних цілей у сфері сталого розвитку.

**Висновки.** Аналізуючи зазначені нормативно-правові акти, слід врахувати, що міністерства, центральні органи виконавчої влади

та їх структурні підрозділи мають можливість не лише видавати накази, а й формувати інші нормативно-правові акти, такі як положення, інструкції, вказівки, рекомендації та інформаційні листи. Це підкреслює різноманітність форм правового регулювання, що можуть бути використані для забезпечення ефективного управління у сфері енергетичних ресурсів.

Виходячи з цього, ми пропонуємо внести відповідні доповнення до Положень про Національне агентство України з питань забезпечення ефективного використання енергетичних ресурсів та про Державну інспекцію з енергозбереження. Зокрема, доцільно додати фразу «та іншими нормативно-правовими актами» після слова «наказами» у статті 7 Положення про НАЕР, а також аналогічне доповнення до статті 8 Положення про Державну інспекцію з енергозбереження.

Ці пропозиції мають на меті уточнити правовий статус обох органів, зокрема, їхні повноваження та можливості в рамках нормативно-правового регулювання. Включення вказаних форм документів дозволить більш гнучко реагувати на зміни в законодавстві та оперативно адаптуватися до нових викликів у сфері енергетичних ресурсів.

Крім того, розширення спектру нормативно-правових актів підвищить ефективність управлінських рішень, оскільки це дозволить органам не лише регулювати, але й активно формувати практики енергозбереження, пропонуючи рекомендації та інструкції, які будуть легше впроваджувати на рівні підприємств та організацій.

Таким чином, запропоновані зміни не лише уточнять функції НАЕР і Державної інспекції, але й сприятимуть підвищенню їхньої авторитетності та ефективності в контексті реалізації державної політики щодо ефективного використання енергетичних ресурсів. Це, в свою чергу, позитивно вплине на загальний стан енергетичної безпеки країни та сприятиме сталому розвитку енергетичного сектора.

### Література:

1. Безус А. М. Роль інноваційного розвитку у стійкості підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. №8. С. 22–25.
2. Безус А. М., Чуйок М. Г. Стратегія підвищення інноваційної діяльності підприємства. *Ефективна економіка*. 2018. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6052> (дата звернення 10.07.2024)
3. Вагонова О. Г., Госалова С. В., Терехов Є. В. Сучасний стан інноваційної діяльності на промислових підприємствах України. *Економічний вісник*. 2020. № 3. С. 189–196.
4. Іжевський В. В. Вплив інноваційної діяльності на економічну ефективність підприємства. URL: [http://www.rusnauka.com/16\\_ADEN\\_2010/Economics/67707.doc.htm](http://www.rusnauka.com/16_ADEN_2010/Economics/67707.doc.htm) (дата звернення 10.07.2024)

5. Колодяжна І. В. Розвиток інноваційної діяльності підприємства в умовах конкуренції. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2018. № 18. С. 58–62.
6. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 10.07.2024)
7. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 р. № 1560-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12> (дата звернення 10.07.2024).
8. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002р. № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15>. (дата звернення 10.07.2024)
9. Семенова В. Г. Особливості фінансового забезпечення інноваційної діяльності промислових підприємств в Україні. *Інноваційна економіка: наук.-вироб. журн.* 2017. № 1-2 (67). С. 13–18.
10. Цюцюпа С. В. Вплив конкуренції на інноваційну діяльність підприємства. *Вчені записки університету «Крок»*. 2019. № 1 (53). С. 221–229.